

**ЗАХИСТ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА ПРИКЛАДІ
США ТА КНР**

Моїсєєва Я. Ю.

студентка факультету міжнародних
економічних відносин і туристичного бізнесу,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Сологуб Ю. С.

студентка факультету міжнародних
економічних відносин і туристичного бізнесу,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Інтелектуальна власність (ІВ), колись невелика частина міжнародно-правового порядку денного, тепер становить зміст чисельних сучасних торговельних та інвестиційних договорів. Економічні відносини між США та Китаєм яскраво ілюструють це твердження. Між даними державами протягом багатьох років існують зв'язки у сфері політики та застосування прав інтелектуальної власності (ПІВ). Метою нашого дослідження є визначення спільних та відмінних рис, а також загальних тенденцій у сфері захисту ПІВ на прикладі США та Китаю шляхом аналізу їхнього досвіду.

Розповсюджена думка, що США є провідною державою у сфері захисту ПІВ, оскільки дотримується підходу «нульової толерантності», а Китай – головним порушником цих прав, у тому числі через «пороговий» підхід, який передбачає покарання лише порушення, що перевищують поріг «комерційного масштабу».

Проте, реальна ситуація не настільки однозначна, що доводить історія.

Для США 19 ст., як і для багатьох країн з новітніми ринками, сильний захист ПІВ іноземців перешкоджав би здатності національних виробників наслідувати технології передових країн та переймати досвід.

Тому лише наприкінці 19 ст., коли економіка США стала досить потужною, вони змогли запропонувати захист ПІВ іноземцям [3]. А вже з 1970-х років забезпечення більш суворого регулювання ПІВ та більш надійних механізмів правозастосування стало метою зовнішньоекономічної політики США [4]. Таким чином, саме економічний прогрес сприяє внесенню змін до законодавства.

Що стосується Китаю, питання захисту ІВ вперше постало під час

переговорів з США у 1980-х роках, незабаром після відновлення нормальних дипломатичних відносин між цими державами та набуття КНР членства у Всесвітній організації інтелектуальної власності. Тоді ж Китай підписав Меморандум про взаєморозуміння зі США для створення закону про авторські права, поклавши початок розробці власного законодавства у сфері ПІВ [4].

Закони, що регулюють ПІВ в КНР, базуються на Бернській конвенції про захист літературних та художніх творів та Угодах про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності, відповідають міжнародним стандартам і є єдиними для всієї країни. На практиці, однак, є багато доказів того, що Китай, як правило, має слабкий досвід захисту прав інтелектуальної власності та що існують значні відмінності в різних регіонах у тлумаченні та застосуванні законодавства з прав інтелектуальної власності. З іншого боку, незважаючи на це, Китай за останні роки став найбільш плідною країною, яка подає заявки на патенти [1]. Подаючи один мільйон заявок на патент щорічно з 2010 року, Китай вже має найбільший у світі обсяг вітчизняних заявок на патент [2]. Принаймні з точки зору обсягу, патентна система Китаю за 30 років здійснила те, чого не досягала жодна інша патентна система.

Крім того, попри переважно негативне висвітлення західними ЗМІ порушень ПІВ у Китаї, не можна стверджувати, що уряд ігнорує цю проблему. Досвід Олімпійських ігор у Пекіні 2008 року, коли продаж підроблених олімпійських товарів було повністю усунуто, демонструє, що китайці можуть бути достатньо політично мотивованими на шляху захисту прав інтелектуальної власності [3].

Однак, захист ПІВ КНР залишається переважно на місцевому рівні. Подання заявки на міжнародний патентний захист – все ще нерозповсюджена практика серед китайських фірм, тому що більшість компаній орієнтовані на внутрішній ринок і не мають доходів від експорту. До того ж, на відміну від США, де фірми можуть обирати суд для подання позовів, китайський закон про ІВ передбачає, що позови можливо подавати тільки за місцем проживання або в місці порушення [1]. Проте, судова система враховує питання ПІВ: нещодавно було створено систему судів з питань ІВ під керівництвом спеціалізованих суддів. У результаті, кількість судових процесів з ПІВ зросла з 40 тис. справ у 2010 році до понад 100 тис. у 2013. Однак, навіть за доведені порушення, чинне законодавство накладає максимальний штраф у розмірі 1 млн. юанів. Середній же розмір штрафу становить 190 тис. юанів, що навряд чи достатньо для стримування порушень [5]. Імовірно, небажання підвищувати штрафи впливає із занепокоєння, що на даній стадії розвитку Китаю задоволення вимог США щодо ПІВ може призвести до

того, що іноземні власники ПІВ отримуватимуть більше переваг, ніж китайські.

Загалом, відносини між двома державами досить напружені, оскільки США все частіше розглядають Китай як економічну загрозу. З початку президентства Трампа в 2016 році тиск на Китай з питань захисту ПІВ тільки посилювався. Американська стурбованість пов'язана з масштабами копіювання в Китаї, а також з китайською політикою «корінних інновацій», яка передбачає посилення оригінальних інновацій шляхом імпорту технологій – іншими словами, інновацій шляхом копіювання, – і співпрацю іноземних фірм, які прагнуть вийти на місцевий ринок, з китайськими у сфері ІВ. У серпні 2017 року Торгове представництво США заявило, що порушення ПІВ та інших недобросовісних передач технологій потенційно загрожують фірмам США, підбиваючи їх здатність до справедливої конкуренції на світовому ринку [4]. Тож можна стверджувати, що сьогодні торгова війна між КНР та США зачіпає і регулювання у сфері ПІВ.

Отже, як доводить аналіз розглянутих країн, на початкових стадіях економічного розвитку вони обидві виділяли мало ресурсів для інновацій і захисту ПІВ, але зі зростанням доходів до середнього рівня з'являлася винахідницька спроможність. Тим не менш, захист ПІВ у КНР все ще має місцевий характер, у той час як США зробили його метою своєї зовнішньої політики. Існуючі розбіжності можуть формувати принципово різні національні підходи, але в американському та китайському законодавстві та практиці щодо ІВ спостерігається тенденція руху в спільному напрямку, і можлива подальша співпраця в майбутньому. Підбиваючи підсумки, слід зазначити, що, хоча Сполучені Штати та Китай відрізняються у багатьох аспектах та конкурують, жодна з цих держав – ані будь-яка інша – не може розвивати власні інститути ІВ у тотальній ізоляції.

Список використаних джерел:

1. Fang L. Intellectual Property Rights Protection, Ownership, and Innovation: Evidence from China / L. Fang, J. Lerner, C. Wu // *The Review of Financial Studies*. 2017. Vol. 30, №. 7. P. 2446–2477. DOI: <https://doi.org/10.1093/rfs/hhx023>.

2. Intellectual property in China. Patent fiction // *The Economist*. URL: <https://www.economist.com/finance-and-economics/2014/12/11/patent-fiction> (дата звернення: 02.11.2019).

3. Peng M. History and the debate over intellectual property / M. Peng, D. Ahlstrom, S. Carragher, W. Shi // *Management and Organization Review*. 2017. Vol. 13, №. 1. P. 15-38. DOI: <https://doi.org/10.1017/mor.2016.53>.

4. Raustiala K. Intellectual Property in the Information Age: American & Chinese Perspectives / K. Raustiala // UCLA School of Law, Public Law Research Paper. 2019. №. 19-30. URL: <https://ssrn.com/abstract=3451389> (дата звернення: 02.11.2019).

5. The China effect on global innovation. URL: <http://www.mckinseychina.com/wp-content/uploads/2015/07/mckinsey-china-effect-on-global-innovation-2015.pdf> (дата звернення: 05.11.2019).

Науковий керівник: Доценко О. М., к.ю.н., доцент кафедри міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.